

GEMENSAM RAPPORT OM SOCIALT SKYDD OCH SOCIAL INTEGRATION 2009 – SAMMANFATTNING

Social integration, pensioner,
vård och omsorg

Europeiska kommissionen

Denna publikation stöds genom EU:s program för sysselsättning och social solidaritet – Progress (2007–2013). Programmet administreras av Europeiska kommissionens generaldirektorat för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter. Det inrättades för att ge ekonomiskt stöd till förverkligandet av EU:s social- och sysselsättningspolitiska mål enligt den sociala agendan i syfte att bidra till att förverkliga målen i Lissabonstrategin på dessa områden.

Programmet löper under sju år och riktar sig till alla aktörer som kan hjälpa till att utforma lämplig och effektiv lagstiftning och politik när det gäller sysselsättning och socialpolitik i de 27 EU-länderna, Efta/EES-länderna, EU:s kandidatländer och de länder som ännu inte är kandidatländer.

Syftet med Progressprogrammet är att stärka EU:s stöd till medlemsstaternas åtaganden och insatser för att skapa fler och bättre arbetstillfällen och bygga ett samhälle som präglas av ökad sammanhållning. Progress kommer därför att vara viktigt när det gäller

- att ge analyser och policyrådgivning inom de områden som programmet omfattar,
- att övervaka och rapportera om genomförandet av EU:s lagstiftning och politik inom de områden som programmet omfattar,
- att främja överföring av strategier, lärande och stöd mellan medlemsstaterna avseende EU:s mål och prioriteringar, och
- att vidarebefordra synpunkter från berörda aktörer och samhället i stort.

För ytterligare information:
<http://ec.europa.eu/progress>

GEMENSAM RAPPORT OM SOCIALT SKYDD OCH SOCIAL INTEGRATION 2009

SAMMANFATTNING

Social integration, pensioner,
vård och omsorg

Europeiska kommissionen

Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter
Enheter E2 och E4

Manuskriptet färdigställdes i juni 2009

Varken Europeiska kommissionen eller någon annan part som verkar i kommissionens namn kan ta ansvar för hur informationen i denna publikation används.

© foton: Getty Images

För att använda foton som inte omfattas av upphovsrätt tillhörande Europeiska gemenskaperna måste tillstånd först inhämtas från innehavaren/innehavarna av upphovsrätten.

Europe Direct är en tjänst som hjälper dig att få svar på dina frågor om Europeiska unionen

Gratis telefonnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Vissa mobiltelefonoperatörer tillåter inte 00 800-nummer eller avgiftsbelägger dem.

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på Internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Kataloguppgifter och en sammanfattning finns i slutet av publikationen.

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2009

ISBN 978-92-79-13150-9
doi:10.2767/44447

© Europeiska gemenskaperna, 2009
Kopiering tillåten med angivande av källan.

Printed in Belgium

TRYCKT PÅ ICKE KLORBLEKT PAPPER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	5
DEN EKONOMISKA KRISENS SOCIALA EFFEKTER	8
Fler personer kräver ersättning	8
Socialpolitikens bidrag	9
Förstärka solidariteten	9
Europeiska socialfondens roll	9
BEKÄMPA FATTIGDOM OCH SOCIAL UTESTÄNGNING	10
Hjälpa barn ur fattigdom	11
Främja romers sociala integration	11
Aktiv integration	12
Migranter	12
Personer med funktionshinder	13
Hantera hemlöshet	13
Hantera missgynnande inom utbildning	14
Hantera ekonomisk utestängning	14
RIMLIGA OCH HÅLLBARA PENSIONER	15
Rimlighet och hållbarhet definieras	15
Fler personer i arbete och under längre tid	16
Upprätthålla rimlig pension	17
Fonderade pensionssystem	17
Effekt av krisen på fonderade pensionsinkomster	18
Bestämmelser om minimiinkomst	18
VÅRD OCH OMSORG SOM ÄR TILLGÄNGLIG FÖR ALLA	19
Förbättra hälso- och sjukvårdssystemen	19
Tillgång till hälso- och sjukvård för alla	20
Kvalitet på hälso- och sjukvård	21
Hållbarhet och samordning	21
Långsiktig vård och omsorg	21
SLUTSATSER	22

INLEDNING

Den här broschyren innehåller huvuddragen i 2009 års gemensamma rapport om socialt skydd och social integration och en genomgång av de huvudsakliga tendenserna i Europeiska unionen (EU) och på nationell nivå inom dessa områden.

Den gemensamma rapporten för 2009 bygger på medlemsstaternas nationella strategirapporter (NSR) där medlemsstaterna presenterar sina strategier för hur de avser att verka för EU:s gemensamma sociala mål. De nationella strategirapporterna presenterades för Europeiska kommissionen under hösten 2008. De gäller för perioden 2009–2011 och fokuserar på tre huvudområden: social integration, pensioner samt vård och omsorg. Avsikten är att ur informationen från rapporten identifiera de politiska satsningarna inom området för socialt skydd och social integration under de kommande åren.

Åtgärder på EU-nivå

EU arbetar för att främja social integration och socialt skydd genom processen för socialt skydd och social integration. Den innebär att EU samordnar och uppmuntrar medlemsstaternas satsningar på att bekämpa social utestängning och fattigdom och att reformera de sociala trygghetssystemen med utgångspunkt från delade erfarenheter. Åtgärderna på EU-nivå baseras på överenskomna gemensamma EU-övergripande mål som medlemsstaterna genomför genom nationella handlingsplaner. EU erbjuder samtidigt stöd för aktiviteter som ingår i dessa satsningar.

EU:s system med gemensamma mål och indikatorer, utvärdering och rapportering för socialt skydd och social integration – den öppna samordningsmetoden – genomförs sida vid sida med EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning. Den gemensamma rapporten om socialt skydd och social integration är ett viktigt inslag i den öppna samordningsmetoden (se rutan).

Öppen samordningsmetod

EU:s angreppssätt för socialpolitiken bygger på den öppna samordningsmetoden: ett system för att samordna medlemsstaternas ekonomiska politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik. Syftet är att göra framsteg mot de gemensamma europeiska målen och samtidigt ge enskilda länder möjlighet att själva bestämma hur de bäst ska uppnå dem. Enligt den öppna samordningsmetoden utarbetar medlemsstaterna nationella handlingsplaner som anger grunddragen för prioriteringar och planerade åtgärder och Europeiska kommissionen ger sitt stöd och utövar tillsyn över hur arbetet fortlöper.

Den ekonomiska situationen

Medlemsstaternas nationella strategirapporter presenterades i slutet av september 2008 och utarbetades följaktligen innan effekterna av finanskrisen på realekonomin hade fått fäste. Även om den här utvecklingen inte kunde förutspås i de nationella strategirapporterna har medlemsstaterna och kommissionen enats om att rapporterna fortfarande är relevanta och att de planerade åtgärderna för att uppnå de gemensamma sociala målen har blivit än mer angelägna. Särskilt bör lämplig socialpolitik tillämpas parallellt för att uppnå målen att lindra de sociala konsekvenserna för de mest utsatta och minska krisens effekt på den totala ekonomin.

Social integration

Ungefär 16 procent av EU:s befolkning – eller 79 miljoner personer – riskerar att hamna i fattigdom, och för barn och äldre är andelen ännu högre. Fattigdom har flera orsaker: bostäder i dåligt skick, otillräckliga kunskaper, bristande tillgång till hälso- och sjukvård och andra väsentliga tjänster och bristfällig tillgång till arbetsmarknaden – alla dessa faktorer, särskilt i kombination, kan innebära att det blir svårare för människor att delta i full utsträckning i samhället.

Social integration handlar om att se till att alla, även utsatta grupper, kan arbeta och delta i samhället och att de har samma möjlighet att göra det. Främjandet av social integration är även mycket viktigt för att uppnå EU:s mål för varaktig ekonomisk tillväxt, fler och bättre arbeten och större social sammanhållning.

År 2010 har utsetts till Europeiska året för att bekämpa fattigdom och social utestängning då EU ska bekräfta sina insatser för att på ett avgörande sätt utrota fattigdom och social utestängning.

Socialt skydd

De sociala trygghetssystemen i EU är väl utvecklade. De skyddar människor mot stora inkomstbortfall i samband med arbetslöshet, sjukdom och invaliditet, föräldransvar, hög ålder eller förlust av en make/maka eller förälder. De garanterar även tillgång till de tjänster som behövs för ett värdigt liv.

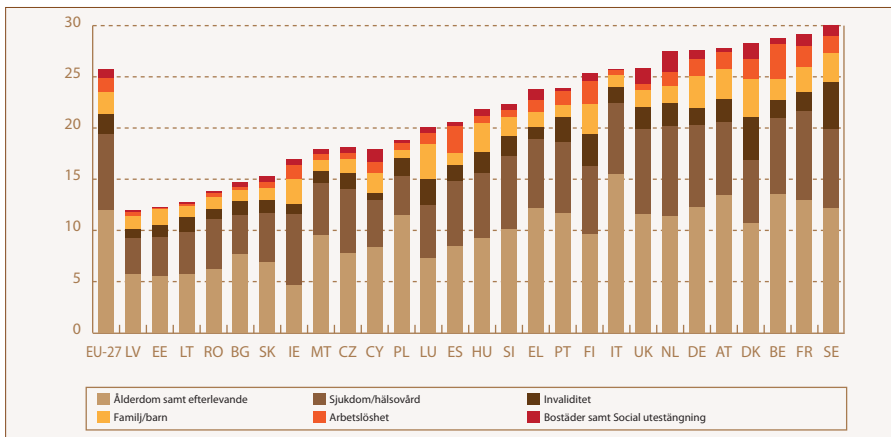
Ojämligheterna kvarstår emellertid och i en snabbt föränderlig värld står de sociala trygghetssystemen inför nya utmaningar. De huvudsakliga hoten kommer från den åldrande befolkningen i och med att andelen personer som är 65 år och äldre förväntas öka med 77 procent fram till 2050. Medlemsstaterna reformerar därför sina pensions-, vård- och omsorgssystem för att göra dem varaktiga och tillgängliga för alla.

EU bidrar till moderniseringen av de sociala trygghetssystemen med siktet inställt på att säkerställa social rättvisa för alla och främja aktivt deltagande för alla i samhället.

Utgifter för socialt skydd

Det sociala skyddet är till för att mildra fattigdomen, men hjälper även till att försäkra människor mot stora sociala risker. En närmare titt på utgifterna för socialt skydd visar att ålderspensioner och sjukersättningar utgör merparten av utgifterna i alla EU:s medlemsstater (se figur). Det är därför som det är nödvändigt att vid bedömningen av det sociala skyddets förebyggande roll särskilt undersöka elasticiteten i pensionssystemen och medborgarnas tillgång till hälso- och sjukvård.

Socialt skydd, ersättningar (procent av BNP 2006)

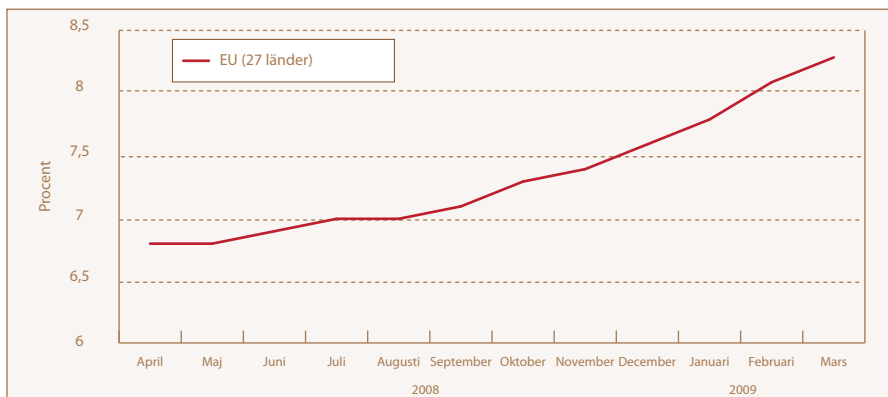

Källa: Eurostat.

DEN EKONOMISKA KRISENS SOCIALA EFFEKTER

Nyligen publicerad sysselsättningsstatistik visar tydligt effekten av den ekonomiska nedgången på arbetsmarknaden. Arbetslösheten i EU uppgick t.ex. till 8,3 procent i mars 2009 jämfört med 6,7 procent i mars 2008. Vissa länder som Estland, Spanien, Irland, Litauen och Lettland har drabbats särskilt svårt.

Andelen arbetslösa (procent)

Anm.: Diagrammet visar arbetslösa personer som en procentandel av arbetskraften (totalt antal personer som har arbete eller är arbetslösa).

Källa: Eurostat.

Fler personer kräver ersättning

Under de senaste månaderna har arbetslösheten stigit avsevärt i EU som helhet och i de flesta medlemsstaterna, särskilt när det gäller vissa grupper såsom ungdomar, visstidsanställda och migranter. Kommittén för socialt skydd har inhämtat information som ger vid handen att de flesta medlemsstaterna förväntar sig hög belastning på det sociala biståndssystemet eftersom vissa personer som för närvarande omfattas av arbetslöshetsförsäkring kan förlora sina ersättningar innan de hittar ett nytt arbete. Dessutom har andelen äldre anställda som begär förtidspension eller aktivitetsbegränsning redan börjat öka i vissa länder.

Andelen hushåll som försummar betalningarna av sina bolån eller står inför ett återtagande ökar snabbt i vissa länder. Det har även kommit rapporter om en ökad andel överskuldssatta och privatpersoner som har problem med att få lån. Fonderade pensionsystem står inför en skarp minskning i värdet för investeringar som understödjer pensionsansvaret.

Socialpolitikens bidrag

De sociala trygghetssystemen har rollen som "automatiska stabilisatorer" genom att bidra till att mildra effekten av den ekonomiska nedgången på människor, särskilt de mest utsatta. Mot bakgrund av de aktuella utsikterna förväntas utgifterna för socialskydd att växa, men medlemsstaterna har varierande förmåga att tillgodose det ökade behovet.

De som har drabbats hårdast av krisen är sannolikt sårbara hushåll som är missgynnade på arbetsmarknaden och i samhället. Det krävs således sociala skyddsnet som är tillräckligt täta för att förhindra att människor faller igenom och tillräckligt effektiva för att hjälpa dem tillbaka till ett aktivt deltagande i samhället och på arbetsmarknaden.

Förstärka solidariteten

Ett sätt att mildra effekten av den ekonomiska krisen och bidra till återhämtningen är att bygga på de värden som bär upp EU:s socialpolitik och framsteg i systemreformer. Nyligen genomförda strukturella reformer inom socialförsäkringsområdet har gett resultat genom att fler personer har arbete, man har sett till att det lönar sig mer att arbeta, elasticiteten på arbetsmarknaden har förstärkts, arbetslivet har förlängts och satsningar på ekonomisk tillväxt görs. Att ytterligare förstärka det positiva ömsesidiga samspelet med åtgärder för tillväxt och arbetstillfällen är mycket viktigt, särskilt att ägna mer uppmärksamhet åt effektiv politisk integration och att införliva sociala frågor med andra politiska områden.

Långsiktiga reformer måste vara hållbara för att kunna hantera den negativa effekten på sysselsättning och social sammanhållning. Dessa bör balanseras med kortsiktiga åtgärder som syftar till att förhindra att arbetstillfällen försvinner och till att bevara hushållens inkomster. En stark samordnad EU-reaktion är nödvändig; användbara upplysningar tillhandahålls av den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa – EU:s strategi för återhämtning från den aktuella ekonomiska krisen.

Europeiska socialfondens roll

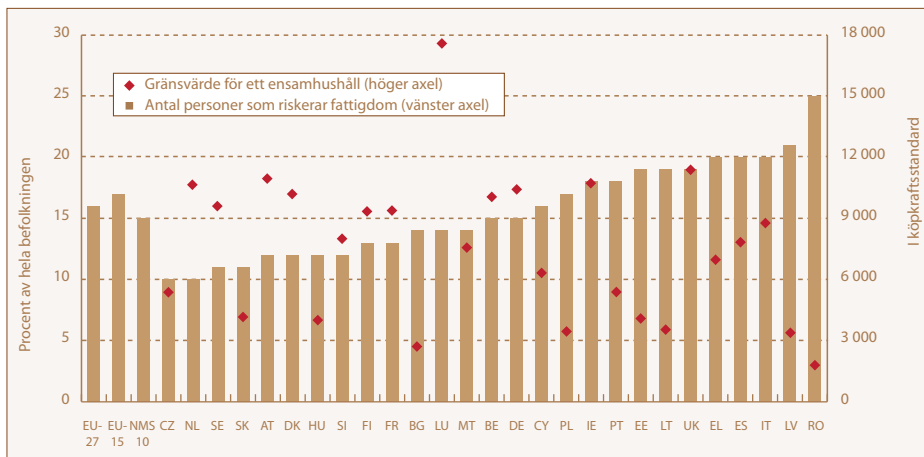
Europeiska socialfonden ska användas i hela sin potential på ett flexibelt sätt i rätt tid för att lindra krisens sociala effekter genom att ge stöd till snabbt återinträde på arbetsmarknaden för de arbetslösa och fokusera på de mest utsatta. Satsningar görs för att förenkla genomförandet av EU:s strukturfonder och att förbättra samordningen med socialpolitiken.

BEKÄMPA FATTIGDOM OCH SOCIAL UTESTÄNGNING

I enlighet med rutan DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR lever en påfallande andel av EU:s befolkning under fattigdomsgränsen ⁽¹⁾. Andelen varierar från 10 procent i Tjeckien och Nederländerna till 21 procent i Lettland. Dessutom löper barn och äldre större risk att drabbas av fattigdom; andelen här är 19 procent. Vaksamhet bör iakttas i takt med att nya riskgrupper – t.ex. unga arbetstagare och nykomlingar på arbetsmarknaden – liksom nya risker kan uppkomma.

DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR: 16 procent av européerna, eller 79 miljoner personer, riskerade att drabbas av fattigdom under 2007.

Antal personer som riskerade att drabbas av fattigdom i EU (procent, 2007)

Källa: EU-SILC (2007), inkomstår 2006 förutom för Förenade kungariket (inkomstår 2006) och för Irland (flyttar inkomstreferensperiod 2005–2006). RO: undersökning av nationella hushållsbudgetar 2006. Data för BG saknas. NMS = Nya medlemsstater

⁽¹⁾ Definieras som 60 procent av den nationella ekvivalerade disponibla medianinkomsten efter sociala transfereringar.

Hjälpa barn ur fattigdom

Andelen barn som riskerar att drabbas av fattigdom i EU har inte minskat sedan 2000. Att bekämpa barns fattigdom och bryta överföringen av missgynnande mellan generationer har varit en angelägen fråga sedan lanseringen av den sociala integrationsprocessen. Medlemsstaterna har givit den här frågan en allt högre prioritet.

Under det Europeiska rådets möte i mars 2006 uppmanades EU:s 27 medlemsstater att vidta avgörande åtgärder för att utrota fattigdomen bland barn. Många har tagit till sig den här uppmaningen. De flesta länder som har prioriterat den här frågan planerar nu att förstärka sina strategier och anlägga ett mer flerdimensionellt synsätt och ta ett helhetsgrepp.

Medlemsstaterna måste satsa på att införa omfattande strategier mot barns fattigdom och sociala utestängning, inklusive tillgänglig barnomsorg som är av god kvalitet och till en rimlig kostnad.

22 länder har satt upp mål som hänför sig till barns fattigdom, varav 16 använder indikatorer som har överenskommit inom EU. Ett fåtal har även satt upp delmål för särskilda utmaningar (arbetslösa hushåll, familjer som är mest riskutsatta, fattigdomens intensitet, barnomsorg).

Mer fokus läggs även på barn och familjer i den övergripande utformningen av politiken för social integration, särskilt inom ramen för den aktiva integrationspolitiken. Många har inordnat barns fattigdom på detta sätt i t.ex. området för minimiinkomst och minimilöner, förening av arbete och familjeansvar och familjevänliga tjänster.

Främja romers sociala integration

Romer i hela Europa tenderar att missgynnas på en rad områden, vilket gör dem extremt utsatta för social utestängning och fattigdom. Medlemsstater med en ansenlig romsk minoritet har därför fokuserat mer på den här frågan och har i regel bättre förståelse för vilka utmaningarna är.

De frågor som särskilt måste hanteras omfattar desegregering, tillträde till arbetsmarknaden, missgynnande inom utbildning och tillgång till grundläggande tjänster, t.ex. bostäder och hälso- och sjukvård. Det finns emellertid ett behov av ett omfattande politiskt ramverk samt mer information och en mer utförlig och tillförlitlig kunskapsbas.

Aktiv integration

Att bekämpa social utestängning innebär att främja integrationen av utsatta grupper och hantera diskriminering i alla livets sfärer, inklusive på arbetsmarknaden. Strategierna för "aktiv integration" är viktiga för att se till att socialpolitiken mobiliserar arbetsföra människor och samtidigt erbjuder en anständig levnadsstandard för dem som är och kommer att förbli utanför arbetsmarknaden.

Aktiv integration, som samtidigt främjar integrerade arbetsmarknader, säkerställer rimliga inkomster och tillgång till kvalitetstjänster, prioriteras av de flesta medlemsstater. De olika aspekterna hanteras emellertid separat i de flesta fall, medan de mest missgynnade personerna missgynnas på flera olika sätt och integrerade reaktioner krävs.

Flera länder har vidtagit åtgärder för att se till att köpkraften för minimiinkomsttagarna består. Men det är fortfarande viktigt att t.ex. utforma bättre förbindelse mellan arbetslöshetsersättningar och stöd till förvärvsarbete, för att skapa rätt incitament, och samtidigt säkerställa rimligt inkomststöd och förhindra fattigdom bland förvärvsarbete och utveckla varaktig integration på arbetsmarknaden.

Migranter

En annan grupp som tenderar att missgynnas socialt är invandrare. Betydande skillnader kvarstår mellan den här gruppen och majoritetsbefolkningen när det gäller fattigdom, inkomst, hälsa, sysselsättning, arbetslöshet, utbildning och avbruten skolgång.

Medlemsstaterna ger prioritet till att förbättra integrationen av migranter. De anlägger alltmer ett helhetsperspektiv och fokuserar på att få både migranter och värdsamhället delaktiga i processen. Flera länder arbetar för att skapa synergier mellan integrationspolitiken och åtgärder mot diskriminering, men mer uppmärksamhet behöver fortfarande ägnas åt frågan.

Personer med funktionshinder

Uppskattningsvis 50 miljoner eller fler av de europeiska medborgarna har någon form av funktionshinder (?); uppmärksamhet fortsätter att ägnas åt integrationen av dessa. Ekonomisk inaktivitet och otillräckligt inkomststöd ses i regel som bakomliggande faktorer för funktionshindrade personers fattigdom, även om det inte finns tillräckligt med kvantitativt underlag. Medlemsstaterna fokuserar på att integrera funktionshindrade personer på arbetsmarknaden och undanröja de svårigheter som utgör hinder mot t.ex. utbildning och livslångt lärande.

Få länder prioriterar emellertid undanröjandet av strukturella hinder mot deltagande i samhället. Det finns ytterligare utrymme för att lägga mer fokus på funktionshindrade i utformningen av politiken på flera olika områden (funktionshindarsintegration).

Hantera hemlöshet

Hemlöshet är en av de mest allvarliga formerna för social utestängning. I det aktuella ekonomiska klimatet har tillgången till bostäder till rimlig kostnad och förhindrandet av avhysningar blivit allt viktigare för att hantera fattigdom och social utestängning.

Vissa länder genomför omfattande, flerdimensionella strategier för att hantera hemlöshetens olika uttryck särskilt, medan andra fokuserar på åtgärder som är integrerade i bredare politiska ramverk, som t.ex. hänför sig till bostäder, sysselsättning och hälso- och sjukvård. Stöd i boendet – som kombinerar målet med självständigt boende med personligt anpassat socialt stöd – får avsevärd uppmärksamhet.

Flera medlemsstater har satt upp mål för att minska hemlöshet eller förstärka stödstrukturerna. Brist på tillförlitlig information fortsätter emellertid att inverka menligt på satsningarna på att utforma en effektiv politik. Det är mycket viktigt att främja ekonomisk integration för att förhindra hemlöshet, särskilt under aktuella omständigheter. Det måste finnas lämpligt stöd och lämplig rådgivning för personer som riskerar avhysning eller återtagande.

(?) Ad hoc-modul i arbetskraftsundersökning om funktionshinder 2002 i kombination med Eurostats befolkningsuppskattning för 2008.

Hantera missgynnande inom utbildning

Betydelsen av utbildning erkänns av de flesta länder, men endast vissa har integrerat frågan i en långsiktig strategi för att förhindra och hantera social utestängning. Förskoleutbildning ses som grundläggande, både som en viktig komponent för att utjämna socioekonomiskt missgynnande och som ett sätt att underlätta vid föreningen av arbetsliv/familjeansvar. Satsningar görs även på att säkerställa hög kvalitet i alla skolor, motverka avbruten skolgång, förbättra tillgången till utbildning för vissa grupper och införa åtgärder för att utvärdera tidigare inläring.

Hantera ekonomisk utestängning

Att hantera ekonomisk utestängning är mycket viktigt i alla strategier mot fattigdom; krisen aktualiserar frågan ytterligare. Å ena sidan upplever människor som riskerar att drabbas av fattigdom och/eller utestängning särskilda svårigheter att få tillgång till ekonomiska tjänster, med negativa konsekvenser för den personliga ekonomin eller möjligheten att hitta arbete. Om människor inte får tillgång till ekonomiska tjänster på marknaden kan det leda till att de vänder sig till mer kostsamma och riskfyllda alternativa finansiella produkter. Å andra sidan kan otillbörlig marknadsföring och ojämlig tillgång till information om finansiella tjänster leda till överskuldssatthet för den allmänna befolkningen.

Vissa medlemsstater har infört omfattande program där skuldrådgivning ofta ingår, och där överskuldssatthet prioriteras. I vissa länder erbjuds mikrokrediter – små lån till personer som befinner sig i fattigdom och som är utformade för att skapa företagare – till människor som inte kan få tillträde till den huvudsakliga kreditmarknaden.

DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR: Trots framsteg totalt sett på arbetsmarknaden lever 7 procent av de anställda under fattigdomsgränsen ("fattigdom bland förvärvsarbetande").

RIMLIGA OCH HÅLLBARA PENSIONER

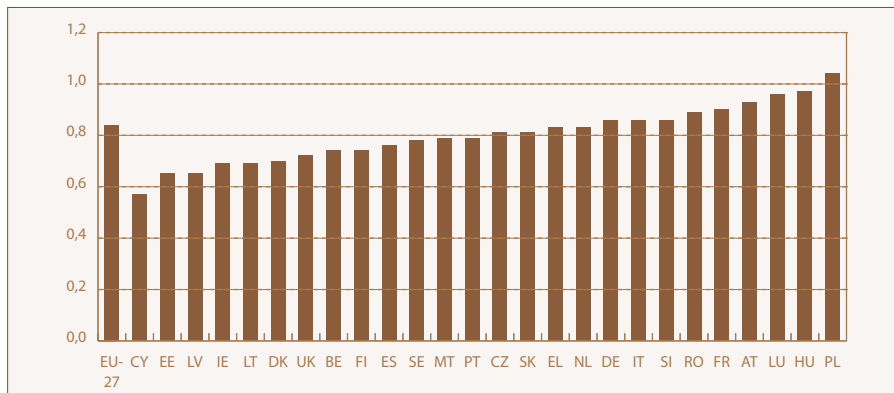
Den åldrande befolkningen kan ha en negativ påverkan på pensionssystemen. Försörjningskvoten (andelen personer som är äldre än 65 i förhållande till dem som är i åldern 15–64) förutspås fördubblas från 25 procent till 53 procent mellan 2004 och 2050⁽³⁾. Trots att ålderdom inte längre är liktydigt med fattigdom är fattigdomsriskerna högre bland pensionärer.

Under de senaste decennierna har medlemsstaterna reformerat sina pensionssystem för att kunna erbjuda rimliga och hållbara pensioner. Framsteg har gjorts när det gäller att erbjuda rimliga pensioner utan att den ekonomiska hållbarheten och arbetsincitamentet äventyras. De nya ekonomiska utsikterna kommer emellertid att innebära nya utmaningar för de nödvändiga avvägningarna.

Rimlighet och hållbarhet definieras

Målet med pensionssystemen är att upprätthålla anständig levnadsstandard för pensionärer och förhindra fattigdom och social utestängning i ålderdomen. Med rimliga pensioner kan de äldre ta del av det ekonomiska välbefindandet i landet och delta i det offentliga, sociala och kulturella livet. Rimliga framtida pensioner kräver emellertid att pensionssystemen finansieras på ett hållbart sätt mot bakgrund av det snabbt åldrande samhället. Rimlighet och hållbarhet är följaktligen ouppslött förenade när det gäller pensioner.

Relativ inkomst för de äldre: medianinkomst för personer i åldern 65+ som en inkomstkvot för personer i åldern 0–64, 2007

Källa: Eurostat.

⁽³⁾ Eurostat.

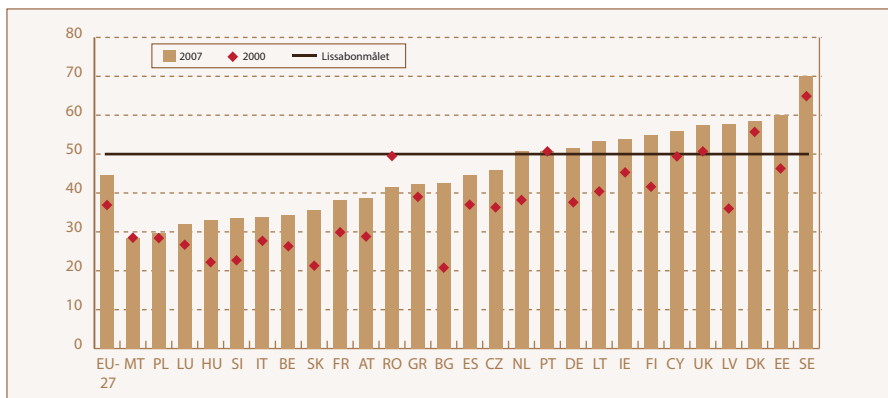
Fler personer i arbete och under längre tid

På grund av ökad förväntad livslängd har pensionssystemreformerna fokuserats på att hålla kvar människor i arbete. Faktum är att fler äldre har arbeten och elva länder uppfyller numera Lissabonmålet på 50 procent sysselsättning för personer i åldern 55–64 för år 2010. Med tanke på ökningen av den förväntade livslängden kommer ännu högre sysselsättningsnivåer att krävas på medellång sikt.

För att uppmuntra de äldre medborgarna att vara kvar på arbetsmarknaden måste den faktiska pensionsåldern höjas. Enligt nationella rapporter har medlemsstaterna börjat höja pensionsåldern i pensionssystemen, strama upp villkoren för förtidspensionering och ta bort incitamenten för tidig pensionering. Detta är viktiga signaler för arbetsgivare och anställda att förbättra sina rutiner för åldershantering och skjuta upp pensionering. Den aktuella ekonomiska nedgången kommer att testa hållbarheten i dessa genomföranden. Det kommer att bli kritiskt att förhindra att den faktiska pensionsåldern sänks, och förhindra att olika möjligheter till tidigt utträde från arbetsmarknaden används, om samhället ska kunna hantera den ökande arbetslösheten.

DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR: Andelen äldre i sysselsättning (i åldern 55–64) uppgick till 45 procent under 2007 jämfört med 37 procent under 2001.

Andelen äldre i sysselsättning (55–64)

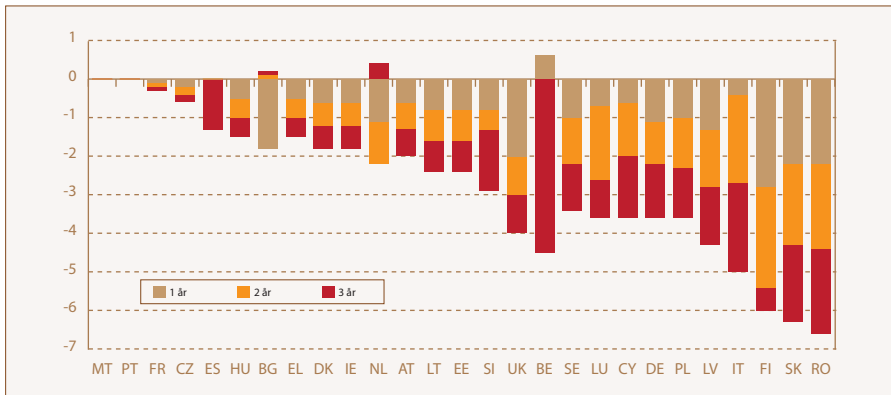
Källa: Eurostat.

Upprätthålla rimlig pension

Aktuella ekonomiska utsikter belyser behovet att se till att personer som är arbetslösa för en viss tid omfattas av pensionssystemet. Enligt de reformerade systemen kan avbrott i karriären få avsevärda effekter på pensionen, såsom visas i figuren. Det är särskilt viktigt att säkerställa full täckning och utöva tillsyn över pensionens tillräcklighet för kvinnor och låginkomsttagare.

DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR: Aktuella pensionssystem har i allmänhet minskat fattigdomen bland de äldre, men ensamstående äldre kvinnor löper mycket högre risk än ensamstående äldre män (28 procent jämfört med 20 procent).

Effekt av ett avbrott i karriären med arbetslöshet på 1, 2 och 3 år på framtida pensionärs inkomst

Anm.: Mäts genom skillnaden i teoretiska nettoersättningsciffror – pensionärens inkomst i relation till den senaste lönen, i procentenheter.

Källa: ISG-beräkningar på teoretiska ersättningsciffror utförda i OECD APEX-modellen eller i nationella modeller.

Fonderade pensionssystem

Även om de fonderade systemet i de flesta fall ännu inte är så viktiga för personer som går i pension i dag blir de allt mer betydelsefulla för varje dag som går. Av den här anledningen ägnar den gemensamma rapporten för 2009 fonderade pensioner mycket uppmärksamhet.

Särskilt belyses behovet av fonderade system som omfattar skydd mot betydande volatilitet. En lösning består i att minska investeringsrisken i takt med att människorna närmar sig pensionsåldern – en så kallad "lifecycle approach towards investment". Med en sådan strategi kan yngre personer välja mer riskfyllda produkter med en större chans att tjäna mer under livet och personer som närmar sig pensionen kan välja produkter med en för-siktigare investeringsstrategi.

Rapporten efterfrågar även lämpliga lösningar för utdelningsfasen som fortfarande ska bestämmas i ett antal länder med obligatoriska system. Livräntor garanterar inkomst hela livet oavsett livslängd och är på så sätt det säkraste sättet att få inkomst vid pension.

Medlemsstaterna bör noggrant fästa avseende vid andelen av den totala pensionsinkomsten som förväntas komma från avgiftsbestämda system och om de är lämpliga för alla grupper i befolkningen. I t.ex. frivilliga system finns det underlag som visar att täckningsgraden och nivån på avgifter till pensionssystemen beror på medlemmarnas socioekonomiska status.

Om privata system ska bli en väsentlig källa till pensionsinkomster måste täckningsgraden och nivån på avgifterna anges i enlighet därmed.

Det är även nödvändigt att inrätta välfungerande tillsynsmyndigheter och effektiva ekonomiska regelverk. När medborgarnas pensioner kommer från flera olika källor är det mycket viktigt att de har tillgång till opartisk information och ekonomisk rådgivning så att de kan fatta övervägda beslut.

Effekt av krisen på fonderade pensionsinkomster

Långsiktiga strategier och regelverk har begränsat effekten av krisen på privata pensionsinkomster för de flesta som går i pension i dag, men vissa kommer att få lägre utfall än förväntat.

Bestämmelser om minimiinkomst

Medlemsstaterna ändrar sina bestämmelser om minimiinkomst för äldre personer för att öka ersättningarna och förenkla tillgången. Eftersom ersättningarna tenderar att prisindexeras skulle de relativa inkomsterna sannolikt sacka efter under de senaste åren av tillväxt. Den relativa urholkningen är emellertid för det mesta avsevärt mindre än förväntat. De flesta länder har höjt minimipensionerna och minimibestämmelserna.

VÅRD OCH OMSORG SOM ÄR TILLGÄNGLIG FÖR ALLA

Medlemsstaterna strävar efter att utveckla tillgänglig, högkvalitativ och hållbar vård och omsorg för medborgarna. God hälsa är ett viktigt mål, eftersom det bidrar till varje persons allmänna välbefinnande. Det innebär dessutom att människor kan delta på arbetsmarknaden och i sociala och politiska aktiviteter, att sjukfrånvaron och annan frånvaro minskar, att produktiviteten ökar och att pensionen skjuts upp, vilket bidrar till förlängd arbetsliv.

DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR: Den förväntade livslängden är numera 82 år för kvinnor och 76 år för män. Det är en förlängd livslängd på fyra år för kvinnor och fem år för män under de senaste 20 åren.

Förbättra hälso- och sjukvårdssystemen

Medlemsstaterna håller fast vid att politiken som bidrar till god hälsa och längre arbetsliv omfattar effektiv arbetsmiljöpolicy, friskvård, förebyggande av sjukdom, kurativ vård och rehabilitering. Det finns även behov av att skapa större enhetlighet mellan den ekonomiska politiken, utbildningspolitiken, sysselsättningspolitiken, miljöpolitiken och socialpolitiken.

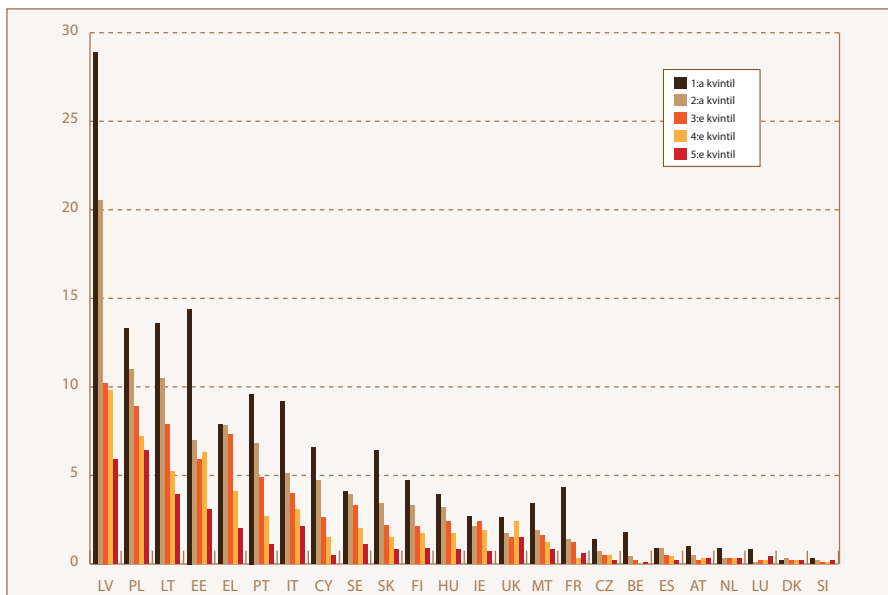
Medlemsstaterna fortsätter även med sina satsningar på att förbättra verkningsgraden och ändamålsenligheten, och flera länder utforskar möjligheterna till privatisering. Det är beroende av incitamenten och avtalen med försäkringskassan om reformerna främjar kvaliteten och verkningsgraden. På nationell nivå beror framgången på den institutionella möjligheten att utöva tillsyn, reglera, säkerställa riskutjämning och identifiera vad den privata sektorn och den offentliga sektorn kan göra bättre. Privata och offentliga bestämmelser måste även samordnas för att skapa synergier och undvika dubbelarbete.

DEN SOCIALA SITUATIONEN I SIFFROR: De totala hälsoutgifterna har ökat i hela EU under de senaste 20 åren. I dag varierar de från 10 procent av BNP eller mer i vissa länder till 6 procent eller mindre i andra.

Tillgång till hälso- och sjukvård för alla

Trots de utmärkta sjuk- och hälsovårdssystemen i medlemsstaterna fortsätter ojämlikheten i hälsa att vara påfallande hos europeiska medborgare från olika socioekonomiska grupper och regioner. Tillgänglig information ger vid handen att människor i alla länder rapporterar att de vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna har haft behov av medicinsk vård (undersökning eller behandling) och inte fått den på grund av att de var tvungna att vänta eller för att det var för dyrt eller var för svårtillgängligt (ej tillgodosedd medicinsk vård). Personer med lägre utbildning, inkomst eller en sämre arbetsstatus tenderar att ha sämre hälsa. Sådana ojämlikheter försvårar den sociala utestängningen och ekonomiska ojämlikheten och är en förlust av mänsklig potential.

Egenrapporterad ej tillgodosedd medicinsk vård (tillgänglighetsskäl), (efter inkomstkvintil från den fattigaste femtedelen av befolkningen till den rikaste femtedelen; procent, 2006)

Källa: Eurostat baserat på EU-SILC-data för 2006.

Tillgänglighetsskäl: väntar på vård, betalning för vård och avstånd till vård.

Medlemsstaterna arbetar för att förbättra situationen genom en tvärsektorieell politik som är inriktad på både hur bättre hälsa ska uppnås och sjukdom undvikas. De undersöker även hur de ska kunna inbegripa en stor mängd tjänster som relaterar till bl.a. utbildning, boende och sysselsättning. Alla länder anser dessutom att bättre primärvård krävs för att förbättra tillgängligheten, säkerställa samordningen av vård och bidra till hållbarheten.

Sjukvårdsbehandling – särskilt sjukhuskostnaderna – står för den största delen av utgifterna medan främjande och förebyggande får en relativt liten andel av utgifterna i förhållande till målet. Bristen på allmänläkare och sjuksköterskor i många länder gör dessutom att dessa mål blir ännu svårare att uppnå.

Kvalitet på hälso- och sjukvård

Kvalitetsfrågor hamnar allt högre upp på agendan för medlemsstaterna med flera initiativ som syftar till att erbjuda medborgarna god kvalitet och säker förebyggande vård och behandling. Till exempel har kvalitetsstandarder eller kliniska riktlinjer fastställts och genomförts på grundval av evidensbaserad utvärdering av medicin eller medicinsk teknologi.

Det är dock bara ett fåtal länder som har prioriterat patientsäkerhet som en grundsten för kvalitet och upprättat lämpliga strukturer och system. Skillnaderna mellan medlemsstaterna är enormt stora. Vissa medlemsstater ligger långt framme när det gäller att införa strategier för kvalitet och säkerhet och patientcentrerad vård, medan andra bara har påbörjat processen. Dessa skillnader kan förklaras av de begränsade medel som anslås till hälso- och sjukvården och den bristande medvetenheten om vilka fördelar som en bra hälso- och sjukvård kan innebära på längre sikt.

Hållbarhet och samordning

I enlighet med vad som nämns ovan kvarstår problemet med brist på personal inom hälso- och sjukvården, och den äldre befolkningen kommer sannolikt att göra bristen ännu mer akut. Detta väcker frågan om systemets hållbarhet. Medlemsstaterna bör därför vidta åtgärder för att rekrytera, utbilda och hålla kvar sjukvårdspersonal på alla nivåer.

Länderna har gjort framsteg när det gäller att införa en integrerad strategi för hantering av vissa kroniska sjukdomar, men mycket återstår att göra för att förbättra samordningen mellan olika förvaltningsnivåer, mellan olika vårdtyper, mellan hälso- och sjukvård och socialvård, mellan den offentliga och den privata sektorn samt mellan den offentliga sektorn och tredje sektorn. Detta gäller i ännu högre grad långsiktig vård och omsorg.

Långsiktig vård och omsorg

Längre förväntad livslängd och socioekonomiska förändringar ökar efterfrågan på långsiktig vård och omsorg. Medlemsstaterna försöker därför hitta en hållbar balans på finansieringen med en relativt hög andel privat finansiering. Det kan gälla privata sjukförsäkringar eller privata hushållsutgifter.

Vårdberoende personer föredrar vård och omsorg i hem- och närmiljö framför institutionsvård, men i många länder står institutionsvården fortfarande för över hälften av utgifterna. Dessutom finns det behov av att åtgärda den förväntade bristen på arbetskraft inom långsiktig vård och att hitta sätt att stödja anhöriga eller informella vårdgivare.

SLUTSATSER

Informationen från medlemsstaternas senaste nationella strategi-rapporter anger grunddragen för att främja EU:s gemensamma sociala mål:

- EU kan bygga på de värden av solidaritet som bär upp EU:s socialpolitik och på framsteg i strukturella reformer för att mildra effekten av den ekonomiska krisen och bidra till återhämtning. Att ytterligare förstärka det positiva ömsesidiga spelet med åtgärder för tillväxt och arbetstillfällen är mycket viktigt, särskilt genom att låta de sociala trygghetssystemen spela rollen som automatisk stabilisator i full utsträckning. För att hantera den negativa effekten på sysselsättning och social sammanhållning behöver långsiktiga reformer vara varaktiga och balanseras med kortsiktiga åtgärder som syftar till att förhindra att arbetstillfällen försvinner och till att bevara hushållens inkomster. Nyligen genomförda strukturella reformer inom socialförsäkringsområdet har gett resultat, genom att få fler personer i sysselsättning, förstärka incitamenten att arbeta och förstärka elasticiteten på arbetsmarknaden, förlänga arbetslivet och förbättra ekonomisk tillväxt. En stark samordnad EU-reaktion är nödvändig och användbara indikationer tillhandahålls av den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa.
- Den Europeiska socialfonden ska användas i hela sin potential på ett flexibelt sätt och i rätt tid för att lindra krisens sociala effekter genom att ge stöd till snabbt återinträde på arbetsmarknaden för de arbetslösa och fokusera på de mest utsatta. Förenklat genomförande av EU:s strukturfonder och förbättrad samordning med socialpolitiken. Kommissionen kommer att ge ut en bulletin för att övervaka sociala tendenser. Rapporter från medlemsstaterna kan underlätta utbyte av information och politiska erfarenheter i Kommittén för socialt skydd.
- Omfattande strategier för aktiv integration som kombinerar och balanserar åtgärder som syftar till integrerade arbetsmarknader, tillgång till kvalitetstjänster och rimlig minimiinkomst måste genomföras. Medlemsstaterna måste göra nya satsningar på omfattande strategier mot barns fattigdom och social utestängning, inklusive tillgänglig barnomsorg av god kvalitet och till rimlig kostnad. Hållbart arbete krävs för att hantera hemlöshet, en extremt allvarlig form av utestängning, och för att åtgärda den sårbarhet inför social utestängning och de olika missgynnanden som romerna utsätts för, samt för att främja den sociala integrationen av migranter. Vaksamhet krävs i takt med att nya riskgrupper, t.ex. unga arbetstagare och nykomlingar på arbetsmarknaden, liksom nya risker, kan uppkomma.

- Långsiktig tillräcklighet och hållbarhet i pensionssystemen är beroende av fortsatta satsningar på att uppnå Lissabonmålet på 50 procent sysselsatta äldre arbetare utan hänsyn till nedgången. Det är viktigt att säkerställa full täckning och utöva tillsyn över pensionens tillräcklighet särskilt för kvinnor och låginkomsttagare. Långsiktiga strategier och regelverk har begränsat effekten av krisen på privata pensionsinkomster för de flesta som går i pension i dag, men vissa kan få ett lägre utfall än förväntat. Fonderade systemutformningar måste ses över för att öka möjligheten för personer att hantera risker i investeringen och utdelningsfaser och att förbättra täckningen så att de till fullo kan hantera utmaningen med en åldrande befolkning.
- Medlemsstaterna strävar efter att ge bättre valuta för pengarna och minska ojämlikheterna inom hälso- och sjukvården genom ökade satsningar på primärvård, förebyggande vård, friskvård, bättre samordning och rationell användning av resurser. Dessa strategier behöver följas upp bättre, särskilt där hälso- och sjukvårdssystemen har för små resurser. Detta gäller även för att hantera potentiella personalbrister inom hälso- och sjukvård genom åtgärder för att rekrytera, utbilda och hålla kvar och utveckla sjukvårdspersonal på alla nivåer.
- Medlemsstaterna strävar även efter att etablera och förstärka systemen för kvalitetsvård på lång sikt, skapa en stabil finansbas, förbättra vårdsamordningen och se till att det finns tillräckligt med mänskliga resurser samt stöd för informella vårdgivare.
- Den aktuella cykeln för den sociala öppna samordningsmetoden (OMC) varar fram till 2010, som är mållåret för Lissabonstrategin. Starkt engagemang kommer att krävas för att uppnå de överenskomna målen för socialt skydd och social integration; det Europeiska året för att bekämpa fattigdom och social utestängning 2010 kommer att bekräfta detta. Medlemsstaterna har fortfarande huvudansvaret för beslut om de nationella kvantitativa målen och dess utformning, men den sociala samordningsmetodens positiva roll kan ytterligare förstärkas genom evidensbaserad nationell uppställning av mål. Ökad uppmärksamhet bör ägnas åt kvaliteten och kontinuiteten i intressenternas inblandning och att integrera sociala hänsyn bl.a. via utvärderingen av sociala effekter som en mycket viktig del av bedömningen av integrerade effekter.

YTTERLIGARE INFORMATION

Gemensam rapport om socialt skydd och social integration 2009	
Nationella strategirapporter	http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/strategy_reports_en.htm
Social integration i EU	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=437&langId=sv
Socialt skydd i EU	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=443&langId=sv
Europeiska året för att bekämpa fattigdom och social utestängning	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sv&catId=637
Europeiska socialfonden	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325&langId=sv
Ekonomiska återhämtningsplanen för Europa	http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article13502_en.htm

Europeiska kommissionen

GEMENSAM RAPPORT OM SOCIALT SKYDD OCH SOCIAL INTEGRATION 2009 – SAMMANFATTNING
Social integration, pensioner, vård och omsorg

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå

2009 – 24 s. – 14,8 x 21 cm

ISBN 978-92-79-13150-9
doi:10.2767/44447

Den här broschyren innehåller en sammanfattning av 2009 års gemensamma rapport om socialt skydd och social integration. Broschyren bygger på de nationella strategirapporterna som i stora drag anger de nationella prioriteringarna när det gäller socialt skydd och social integration och presenterar en översikt över de huvudsakliga tendenserna på EU-nivå och nationell nivå inom dessa områden. Den finns på alla officiella EU-språk.

Var får man tag i EU:s publikationer?

Publikationer för försäljning

- Via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- I bokhandeln. Ange titel, förlag och/eller ISBN-nummer.
- Genom att kontakta ett av våra försäljningsombud.

Deras kontaktuppgifter hittar du under "Försäljningsombud" på följande webbadress:
<http://bookshop.europa.eu>

Du kan också skicka ett fax till följande nummer: +352 2929-42758.

Kostnadsfria publikationer

- Via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vid Europeiska kommissionens representationskontor och delegationer.

Deras kontaktuppgifter hittar du på följande webbadress: <http://ec.europa.eu>

Du kan också skicka ett fax till följande nummer: +352 2929-42758.

Är du intresserad av **publikationerna** från generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter?

Du kan hämta dem eller prenumerera på dem kostnadsfritt via webbsidan:

<http://ec.europa.eu/social/publications>

Du är också välkommen att anmäla dig för att få Europeiska kommissionens kostnadsfria Social Europe e-newsletter på

<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social>

Publikationsbyrån

ISBN 978-92-79-13150-9

9 789279 131509